

tako boš vesel živel, tvoje premoženje bo rastlo od dne do dne, in imel boš kaj svojim otročičem zapustiti. 5. Ne pripusti svoji družini nikdar se po semnjih klatiti, če nimajo kakšnega posebnega opravila. Take shodiša so učiliša slabiga zadržanja. 6. Če nisi vedno doma, ali na svojim polji, bo jelo pešati tvoje premoženje. Če se gospodar potika po nepotrebnih potih, je prižgal svečo na obeh koncih. 7. Pervi prihranjeni goldinar je kvas za sto družih. Ne véš, ali si boš zamogel vselej kaj prislužiti; to pa, kar si si prihranil, je gotovo. Blagó gré gori po niti, doli po vervi. 8. Nikdar ne terpi, da bi se v tvoji hiši kaj pogubilo, kar bi vtegnilo dobro bití za te in za družino, ali za živino in polje. Ena pest slame da dve pestí gnojá, ki zopet eno pest žita daste. 9. Glej, da se v tvoji hiši vse v lepim redi zgodi, in vse na svojim mesti stoji. Odkladki so odpadki. Dobro orodje, lahko delo. Na soncu in dežji v nemar pušeno orodje gré pod zlo, in sicer trikrat prej, kakor od dela. 10. Kadar hlapci orjejo, glej kakó delo opravljajo; skerbi za gnoj in polje dobro gnóji: gnoj je življenje njiv. Kdor ne gnoji, kar je treba, je tat svoje mošnje. Pri žetvi imej štiri oči: po nemarnosti se v enim dnevu lahko več pogubi, kakor v enim tednu pridobi. 11. Svoje otročiče izredi dobre kristjane in od mladih nog jih uči pridniga gospodarstva. Daj vsacimu kakih pet sadnih drevesc v skerb in postavi jih za varhe, tode ne za pastirje svoje živine, da se mladih letih miloserčnosti do žival vadijo. 12. Rad móli. Cela družina naj moli s teboj vsaki večér sveti roženkranc — in Bog ti bo blagoslovil tvoje gospodarstvo“.

Učne slike in zgodovine.

(Piše **Tone Brezovnik**.)

Ko sem l. 1880. v „Popotniku“ *) začel priobčevati „učne slike iz zgodovine“ za srednjo stopnjo, izrazil sem željo, da bi nam zbirko zgodovinskih slik za višjo stopnjo ljudskih šol spisal kak sposobnejši slovenski učitelj. Občna pohvala mojih zgodovinskih slik pa, ki mi je došla iz prijateljskih in „neprijateljskih (!)“ mi krogov, kakor tudi od mojih predpostavljenih, dala mi je pogum, da sem sam prevzel nalogo, podajati take slike č. g. g. čitateljem „Tovariševim“ v dobrohotno razsodbo, v prijazno porabo.

Pričuječe te slike **) nikakor niso postale po teoretični poti pri „zeleni mizi“, ampak izišle so vse iz praktičnega življenja, kajti kar v šoli poučujem, to podajam tu. Vem, da se mi bo reklo, da so nekatere slike preobširne za naše šole. A temu si, dragi tovariš, lahko odpomoreš. Izpusti samo, kar se Ti odveč zdi, in slike bodo morda tudi za Tvojo šolo. Noben še tako popolno sestavljen učilni poskus pa ni za vsacega, kajti „kolikor glav, toliko mislij“ in „kolikor oseb, toliko različnih individualnostij“, zato pa „eines schickt sich nicht für alle, sehe jeder, wie er's treibe“.

Nikakor si toraj ne domišljam, da bo vsak, kateremu bodo morda te slike uga-jale, jih ravno tako tudi v šoli prednašal; kdor jih ne more tako uporabiti, temu naj služijo vsaj za nekaj navod in pomoč pri težavnih preparacijah. Samo to, mislim, naj bi vsak učitelj pri svojih pripravah za šolo skrbel, da sestavi slike mikavno, ne suhoparno, (kar je pa pri preveliki kratkosti slik skoro neizogibno), ter da si potem tako sestavljene slike dobro v pamet vtepe, da je potem njegovo prednašanje v šoli živo čustveno, da mu gre „kot bi rožice sadil“. Le po tem poti nam bo mogoče svoje učence za ta lep in važen predmet tako vneti, da bodo vsako zgodovinsko uro kot velikonočne pirhe željno pričakovali.

* * *

*) „Popotnik“ l. 1880., 1881. in 1882.

**) Posnete iz „Občne zgodovine“ J. Staré-tove, po „Weltgeschichte“ Welterjevi i. dr.

I. Egipčani.

Znano vam je iz sv. pisma, kako je bil Josip, sin Jakobov, prodan v daljno deželo Egipt, kako je bil tamkaj čudovito povišan in kako je potem k sebi povabil svojega očeta in brate, kjer so potem vsi skupaj srečno živeli. Oglejmo si danes to deželo nekoliko natančneje!

Egipt je v severovzhodnem delu Afrike. Je 120 milj dolga in 2—3 milje široka dolina, skozi katero teče Nil. Nil pride od juga, teče skozi ves Egipt ter se izliva v sredozemsko morje. Ta reka je največja dobrotnica dežele. V na levi in desni od golih puščav obdani dolini preživlja ta reka na obeh svojih bregovih mnogoštevilne prebivalce čisto sama, in preživlja jih bogato. Brez Nila bi bil Egipt puščava. Nilu ne primanjkuje nikdar vode, da si ne sprejme v vsem Egiptu nobenega pritoka, da si se vedno jasno nebo skoro nikdar z deževnimi oblaki ne prevleče. Nil orodoviti deželo s svojimi letnimi povodnjami. Kakor hitro namreč začne v vročem pasu, kjer so Nilovi viri, deževati, stopi vsako leto čez svoje bregove ter preplovi vso deželo. Do oktobra je vsa egiptovska dolina podobna velikemu jezeru, iz katerega se mesta in vasi kot otoki vzdigujejo. V brezštevilnih ladjah se vozijo prebivalci po vodi ter praznujejo praznično oblečeni dneve božjega blagoslova. Veselje vlada po vsi deželi. Kjer je namreč Nil stal, zapusti mastno blato, in seme, katerega v tako namočena in pognojena tla vsejejo, rodi tu bogatejše kot v drugih deželah pri še tako skrbnem obdelovanju zemlje. V kratkem pokrivajo dolino palmovi gozdiči, zeleni travniki in zlatorumeno žito ter jo spremení v lep vrt. Marca meseca je žetev, potem pa nastane strašna suša, ki se še le z novo povodnijo neha.

Zaradi te rodovitosti je bila pa dežela tudi že v najstarejših časih z mesti in vasmí kar vsa obljudena. Egipčani so bili v starih časih najomikanejši národ. Živeli so dolgo časa bolj za-se ter se niso menili za druge države in národe. Imeli so samostojno kraljestvo. Kralja so zvali faraó. Njih država je najstarejša izmed vseh, kar jih je kedaj bilo. Egipčani sami so pripovedovali mnogo raznih pravljíc o starodavnosti svoje države ter trdili, da so nekđaj več tisoč let bogovi sami Egipt vladali. Starost njih države se sledí noter do l. 3500 pr. Kr. Pozneje (okoli l. 525 pr. Kr.) podvergli so si Egipt Perzijani.

Egipčani so navadno pisali s podobami ali hieroglifami. To je bila za vsako besedo druga podoba, n. pr.: lev je pomenil moč, okó čuječnost i. t. d. Ker je bila ta pisava zelo težavna, znali so jo le duhovni, in sčasoma se je nje znanje celó izgubilo. Še le v najnovejših časih se je učenjakom posrečilo, da so jo nekaj razložili. Pisali pa so Egipčani na papir, katerega so si delali iz tankega lubja tako zvanega papirusovega grma.

Najbolj pa so stari Egipčani zasloveli zavoljo svojih prečudnih stavb. Nobeno ljudstvo ni zapustilo tako velikanskih spominkov svoje stavbene umetnije kot Egipčani. Najvažnejše take stavbe so:

a) Katakombe. To so podzemeljske sobe (posebno v libijskem gorovji), kamor so mrlíče pokopavali. Stene so popisane s hieroglifami. Podobe so še zdaj tako lepo ohranjene, kot bi jih bili še le včeraj naredili.

b) Obeliski. Ti so štírivoglati špičasti stebri iz rudečkastega kamena (granita.) Visoki so od 15—55 m. Izsekani so iz enega samega kamena ter po straneh s hieroglifami popisani. Stari Rimljani prevažali so jih s silno težavo v Rim. Rim jih ima še sedaj 12, enega so prepeljali v Pariz.

c) Piramide. Te so še čudnejše kot obeliski. V starih časih so jih šteli med svetovne čudeže. Vseh piramid skupaj je 40. So pa velike, štírivoglate stavbe, ki se

proti vrhu zvišujejo. Narejene so iz kamenja ter imajo v sebi sobe. Najvišja je merila 149 m. (sedaj še 140 m. V piramide so pokopavali kralje.

Nobeno ljudstvo ni bolj skrbelo za pokopališče kakor Egipčani. Verovali so namreč, da se čez mnogo let vrne duša zopet v telo. Zato so skušali telo ohraniti. V ta namen si je postavil vsak za-se in svojo rodovino grob, trden, varen in lep, kakor je le mogel. Mrtvo truplo pa so namazili z raznimi mazili, da ni strohnelo. Na to so jih položili v katacombe. Tako pripravljene mrliške suhali so imenovali mumije. Mumije se najdejo še dandanes v teh grobih ter so čisto črne in trde kot kamen. Kralje pa so pokopavali v piramide, da so se tudi po smrti od navadnih ljudi ločili. Jeli pa bil kdo vreden takega pokopa in namaziljenja, o tem je sodilo 40 sodnikov, mrtvaško sodišče. Preiskali so vse življenje pokojnikovo in še le, če so našli, da je bil dober in pobožen, dovolil se mu je takov pokop.

d) Labirint. Labirint je bilo velikansko poslopje v sredi Egipta, ter je imelo 1500 sob nad zemljo in ravno toliko pod zemljo. Zdaj je v razvalinah.

Po veri so bili Egipčani pogani. Molili so prav radi živali, škodljive in koristne. Koristne so častili iz hvaležnosti, škodljive iz bojazni ter jih prosili za odvrnitev nesreče. Največjo čast izmed vsemi živalmi pa je užival bik Apis. (Dalje prih.)

D o p i s i.

Z Goriškega. (Nekaj o šolstvu na Furlanskem.) Te dni je imenovalo naučno ministerstvo novega okrajnega šolskega nadzornika za Furlanske ljudske šole gradiškega okraja (slovenske nadzoruje v tem okraji g. Vodopivec, nadzornik vsem drugim slov. ljudskim šolam po Goriškem) v osobi gosp. Josipa Pich-a, nadučitelja in voditelja ljudske šole v Trziči (Monfalcone). Gosp. Pich je poznana učiteljska moč ne le na Furlanskem, ampak tudi pri učiteljstvu na Goriškem v obče.

Ko se je meseca oktobra 1875. l. bila odprla deželna učiteljska konferencija in z njo združena razstava učil v Gorici, odlikoval se je g. Pich*) takó po svojih razpostavljenih učnih pripomočkih, kakor po svojem delovanji v konferenciji samej. Móz je torej po vsem zaslužil, da ga je slavno ministerstvo počestilo s to važno, a težavno službo.

»Učiteljski Tovariš« si pač ni postavil zadače pečati se s furlanskimi šolskimi zadevami, a toliko pa menda vendar lehkó oménim, da bi zastoj iskal kaj enacega po slovenski zemlji. Ni čuda! — Furlanski kmet sploh ni sam svoj kot naš slovenski; on je najemuik (kolon), hlapec gospodu, kojemu obdeluje zemljo, koji pa mora zató kot davkopláčevalec nositi vsa breména, katera mu pôleg drugih še šolstvo naklada. In to za šolo, od katere nima najmanjšega dobička. Saj še lastno détko mora šolati v mestu; kajti toliko ponizati se skôro ne more (?), da bi lastne otroke pošiljal v šolo, koje obiskujejo kolonovi. Prav razumno je tedáj, da je tak gospod-posesnik, ako ni več kot nesebično vnét za blagost svojih podložnikov, uže iz principa sovražen vsakemu šolskemu naprédku. In ako je tak posesnik celó deželni poslanec, ali člen okrajnega šolskega svéta, jeli ne vporabi vsega vpljiva sébi v korist a šolstvu na kvar? —

V takih razmêrah šole nadzorovati je težavna stvar in čuda ni, da so Furlanske šole, odkár je prišla v veljavo postava od 25. maja 1868. l. do zdaj doživela uže šestega okraj. nadzornika. In okolnosti, ki so dovêdle prav zdaj odišlega nadzornika prof. Jos. Vettach-a do odstopa, popeljejo žal! tudi novoimenovanega gosp. Pich-a le — po trnjevej poti.

Furlanski učitelji so začeli posnemajóč svoje slovenske továriše februarja méseca lanskega leta izdajati šolski list »La cronaca scolastica«, ki je po enkrat na mésec izhajal pod uredništvom učitelja A. Pizzul-a v tiskarni A. Bello-a v Gradišci. Pa izšlo je do zdaj le 9 številk, in od oktobra sem ni o »kroniki« ni duha ni sluba več. Tedáj tudi v tem nesreča.

Iz Štajarskega. Ljudskih šol na Štajarskem je bilo koncem šolskega leta 1881. 745 javnih, 17 podružnic, 4 šole za silo, 40 privatnih in 7 šol pri tovarnah, skupaj 813 šol. Izmed 745 javnih

*) Gosp. Pich je tedaj učitelj na pripravljavnici za učiteljišča v Trziči. Pis.